

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 5 mars 1937 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

Genom en den 22 januari 1937 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 64, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om ändring i lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

Härigenom förordnas, att stadgandet i andra stycket av 3 § lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat skall upphöra att gälla och att till samma lag skola fogas två nya paragrafer, med ordningsnummer 4 och 5, av följande lydelse:

4 §.

Efter Konungens bestämmande må fast resanslag och tillfälligt resanslag även tilldelas adjunkt, som avses i 14 § 3 mom. lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning; skolande sådan adjunkt för tid, varunder han uppbär fast resanslag, icke äga rätt till honom eljest tillförsäkrad förmån av skjuts i tjänstarenden.

Resanslag åt adjunkt, som här sägs, skola gäldas på sätt och i den ordning härförut stadgats i fråga om dylika anslag till ordinarie präster.

5 §.

Till tillfälliga resanslag, om vilka förmäles i 3 och 4 §§, må icke något år användas mer än sammanlagt 200,000 kronor av kyrkofondens medel.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

I fråga om de skäl som ligga till grund för lagförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I 11 § lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, vilket lagrum handlar om ordinarie prästs löneförmåner, stadgas i 3 mom., att ersättning för skjuts för resor i tjänsteärenden skall, i den mån sådant prövas erforderligt, till vederbörande tjänst innehavare utgå ur kyrkofonden med belopp, som av Konungen, i enlighet med de i orten rådande förhållandena, vid löneredgeringens fastställande bestämmes. Här avsedda skjutsersättning, vilken icke i något fall finge överstiga 250 kronor årligen, kunde, såsom av lagrummet framgår, tillerkännas endast kyrkoherde och komminister. Genom lag den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat har sedermera föreskrivits, att varje tjänstgörande kyrkoherde och komminister, som i prästlöneredgeringslagen avses, skall, i den mån sådant prövas erforderligt, såsom ersättning för skjuts för resor i tjänsteärenden erhålla ett fast resanslag samt därjämte, under vissa betingelser, ett tillfälligt resanslag. I samma lag stadgas vidare att, i den mån lagen träder i kraft beträffande prästerliga tjänst innehavare, bestämmelserna i 11 § 3 mom. prästlöneredgeringslagen skola upphöra att äga tillämpning.

Beträffande sådan adjunkt som avses i 14 § 3 mom. prästlöneredgeringslagen (s. k. ständig adjunkt, numera benämnd kyrkoadjunkt) gäller enligt 12 § första stycket och 14 § 1 mom. andra stycket samma lag, att han är berättigad till skjuts i tjänsteärenden samt att skjutsen skall tillhandahållas honom av den präst, till vilkens biträde han är anställd eller vilkens tjänst han uppehåller, eller, då tjänsten är ledig, av den som åtnjuter de med tjänsten förenade inkomsterna.

Det nu framlagda lagförslaget går i huvudsak ut på att kyrkoadjunkt, i stället för förmånen av skjuts i tjänsteärenden, skall kunna efter Konungens bestämmande erhålla fast och tillfälligt resanslag att gäldas på sätt och i den ordning som i 1925 års lag stadgats om dylika anslag till ordinarie präster.

Frågan om beredande av särskild skjutsersättning åt kyrkoadjunkterna har varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning i följd av förslag från kyrkomötet åren 1918 och 1925. Frågan väcktes ånyo genom en motion vid 1934 års kyrkomöte, som i anledning därav i skrivelse till Kungl. Maj:t anhöll att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för kyrko-

mötet framlägga förslag till sådan lagändring att fast och tillfälligt resanslag kunde tilldelas ständigt adjunkt.

Sedan vederbörande myndigheter avgivit utlåtanden över kyrkomötets framställning och därvid tillstyrkt densamma, verkställdes utredning i ämnet av en inom ecklesiastikdepartementet tillkallad *sakkunnig*, kamrarrådet Tom Wohlin, som med skrivelse den 30 juni 1936 avgav ett förslag till vissa ändringar i prästlönereglingslagen, inrymmande befogenhet för Kungl. Maj:t att i särskilda fall tilldela kyrkoadjunkt resanslag i huvudsaklig överensstämmelse med vad genom lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat medgivits för ordinarie präster. Den sakkunnige anförde härvid bland annat:

Enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen måste praktiskt-organisatoriska skäl anses tala för, att kyrkoadjunkt må kunna tilldelas ett självständigt resanslag i huvudsaklig överensstämmelse med de regler, som härutinnan gälla för ordinarie församlingspräster. Såsom på sin tid såväl kyrkofondskommittén som 1925 års kyrkomöte framhållit torde dock en sådan anordning icke utan vidare kunna vinna tillämpning för alla kyrkoadjunkter. Man har nämligen att beakta, att en del av dessa hjälppräster skola vara stationerade på samma ort som kyrkoherden samt att i fråga om denna grupp av kyrkoadjunkter av myndighet (domkapitlet) meddelade föreskrifter om göromålen fördelning mellan den ordinarie och den extra ordinarie prästmannen merendels torde saknas. Skulle i fall, som här avses, kyrkoadjunkten tilldelas ett självständigt resanslag, torde anordningen kunna leda till, att den ordinarie prästen — genom att uppdraga förekommande tjänstesor inom pastoratet åt kyrkoadjunkten i större omfattning än som vid beräkningen av det för kyrkoherden bestämda resanslaget må hava förutsatts — beredde sig möjlighet till besparing å det egna resanslaget. En reglering med sådana oegentliga konsekvenser — även om dessa skulle bedömas såsom företrädesvis teoretiska — lär givetvis böra undvikas. För tilldelandet åt en på kyrkoherdens stationeringsort placerad kyrkoadjunkt av ett självständigt resanslag bör man följaktligen uppställa den fordran, att de prästerliga göromålen dessförinnan blivit mellan kyrkoherden och adjunkten åtminstone i så måtto fördelade, att den senare beklätts med en otvetydig rätt och skyldighet att i den omfattning, som kan finnas lämplig, på eget ansvar företaga resa i tjänsten. Och ytterligare synes härvid böra förutsättas, att en dylik fördelning av göromålen grundats icke blott på en privat överenskommelse de båda prästmännen emellan utan på av domkapitlet härutinnan i instruktionsväg utfärdade bestämmelser. Den lagändring, som påkallas för genomförande av den nu ifrågasatta reformen, lär följaktligen icke böra gå längre än att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att, med befrielse för kyrkoherden från skyldigheten att tillhandahålla kyrkoadjunkten skjuts i tjänsteärenden, tilldela den senare särskilt resanslag i överensstämmelse med de regler, som härför gälla i fråga om ordinarie präst, i första hand vid de kyrkoadjunktstjänster, där innehavaren är stationerad å annan ort än kyrkoherden, men därjämte även, efter allsidig prövning av föreliggande omständigheter och under de särskilda förutsättningar som nyss angivits, vid annan kyrkoadjunktstjänst.

På sätt 1934 års kyrkomöte anförde, då kyrkoadjunkternas arvoden gäldas med samma tillgångar och i samma ordning som de ordinarie prästernas löner, följdriktigheten kräva, att de fasta och tillfälliga resanslag, som efter en lagändring i nu avsett syfte skulle komma att tilldelas kyrkoadjunkter, gäldas på samma sätt, som är föreskrivet beträffande berörda förmåner för kyrkoherdar och komministrar.

Vad slutligen vidkommer den utgiftspost, som kostnaden för de självständiga resanslagen åt kyrkoadjunkterna komme att representera, är att uppmärksamma, hurusom denna nya utgift åtminstone principiellt får antagas bliva kompenserad av en motsvarande minskning av skjutsersättningarna, respektive resanslagen för kyrkoherdarna. Att någon ökning av totalutgiften för församlingsprästernas resor genom den härutinnan föreslagna förändrade regleringen kommer att inträda, lär man likvisst hava att räkna med. För en förhandsuppskattning av denna ökning torde några säkrare hållpunkter knappast förefinnas. Den lär dock för varje fall icke komma att bestiga sig till belopp, som kan få någon väsentlig inverkan å vare sig pastoratens eller kyrkofondens ekonomi.

Över den sakkunniges förslag avgåvo *kammarkollegiet* och *statskontoret* den 27 augusti 1936 gemensamt utlåtande. Ämbetsverken, vilka i själva sakfrågan instämde i vad den sakkunnige anförde, förordade av **författningstekniska** skäl att föreskrifterna om resanslag åt kyrkoadjunkt infördes i 1925 års lag om resanslag.

Vid anmälan av ärendet i statsrådet den 9 oktober 1936 anförde föredragande *departementschefen* bland annat följande:

»Den ordning, som för närvarande gäller i fråga om beredande åt kyrkoadjunkt av skjuts för resor i tjänsteärenden, kan icke betecknas såsom tillfredsställande. Regleringen härutinnan tillkom i samband med bestämmelserna i prästlönereglingslagen om kyrkoadjunksbefattningarnas inrättande. Sedan kyrkoadjunksinstitutionen under en mer än tjuguarig utveckling fått sin betydelse i avsevärd grad vidgad, har den nämnda regleringen i avseende å dessa adjunkters tjänsteresor kommit att icke rätt väl ansluta sig till den självständigare ställning, många av dessa befattningshavare numera intaga. Den föreslagna nyordningen, varigenom skjutsersättningsfrågan skulle under givna förutsättningar kunna för kyrkoadjunkt ordnas på samma sätt som för ordinarie präst, nämligen genom tilldelandet åt dem av särskilda resanslag, synes mig sålunda vara av behovet påkallad. Jag finner mig fördenskull hava anledning förorda en omläggning av den hithörande författningsregleringen efter de riktlinjer, som av den sakkunnige föreslagits.

Jag har funnit, att de för möjliggörande av resanslags tilldelande jämväl åt kyrkoadjunkter nu erforderliga bestämmelserna må kunna intagas

i resanslagslagen under en tilläggsparagraf i denna, varvid åt dessa bestämmelser lämpligen synes böra givas en viss generellare avfattning. Jag får härjämte erinra därom, att i 3 § andra stycket i resanslagslagen nu finnes upptaget ett stadgande om viss begränsning av det belopp, som för tillfälliga resanslag åt ordinarie präster årligen må av kyrkofondens medel användas. Beloppet må sålunda icke överskrida 200,000 kronor. Känt är emellertid, att stadgandet hittills saknat praktisk betydelse, då berörda anslag åt de ordinarie prästerna under intet år efter resanslagslagens tillkomst ställt större anspråk å kyrkofonden än med cirka 40,000 kronor eller sålunda femtedelen av nyss angivna summa. Kyrkofondens totalutgift för de tillfälliga resanslagen lärer av skäl, som av den sakkunnige framhållits, icke komma att i avsevärdare mån påverkas därav, att dylika anslag nu skulle kunna i förekommande fall tilldelas även en kyrkoadjunkt. Så länge likväl det angivna stadgandet rörande här omförmälda kostnadsbegränsning kvarstår i lag, lärer denna kostnadsbegränsning böra gälla ävenledes de tillfälliga resanslagen åt kyrkoadjunker, så att sådana anslag jämte motsvarande anslag åt ordinarie präster, tillhoppa, icke något år få överskrida den sålunda bestämda kostnadsramen. Här omförmälda stadgande i 3 § andra stycket i resanslagslagen synes vid den nu av mig förordade omredigeringen av samma lag böra flyttas och, med viss jämkning i avfattningen, införas under en särskild, sista paragraf i lagen.»

Det nu föreliggande lagförslaget har utarbetats i anslutning till vad departementschefen sålunda anfört. Kyrkomötet, vars yttrande över förslaget inhämtats, har i skrivelse den 10 november 1936 anmält att kyrkomötet godkänt förslaget.

Utskottet har vid sin granskning av det framlagda lagförslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma och får alltså hemställa, att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Utskottet.

Stockholm den 5 mars 1937.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Klefbeck*, *Erik Anderson*, *Ernst Svenson*, *Otto Wangson*, *Ekströmer**, *Colleen* och *Berglund*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist*, *Hedlund* i Östersund och *Lindmark**, fru *Östlund* samt herrar *Olsson* i Mellerud, *Eriksson* i Toftered*, *Gezelius* och *Landgren*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.